

Kan nu paa ingen Maade føre til det Resultat, han er kommen til, nemlig en Tilbagebetaling af Hartkornsskatten, eftersom det Høieste, der kunde stee, er, at der i ethvert Møllebistrikt blev gjort en Hartkornsfordeling og blev taget Saameget bort fra de hidtilværende Møller, som der skulde lægges paa de Frimøller, der ere oprettede, saa at Staten for de mellemliggende 10 Aar skulde bære Byrden af Hartkornet for alle Frimøllerne, medens de egentlige Hartkornsmøller skulde vedblive at betale deres Andeel. Dette kunde imidlertid heller ikke stee, thi den Forsætning, som var tilstede, hvorefter denne Hartkornsfordeling indtraadte, var den, at de Møller, som tidligere fik Tilløbelse til at male, ikke alene fik Lov til at male for sig selv eller som Handelsmøller, men ogsaa til at male for Befolkningen, men de andre Møller, som ere blevne oprettede i Overgangstiden, have ingen Tilløbelse havt til at male for Befolkningen; de vare slet ikke inde under de Villkaar, som kunde give Besidderne af de ældre Møller Haab om at faae en Formindsfelse i Hartkornsskatten. Nu vil det være Medlem sandsynligviis sige: Lad os tage Virkeligheden og ikke Formen; Virkeligheden er, at de tiltage sig Ret til at male for Befolkningen. Men dette var dog i Løbet af den første Tid og de første Aar ikke meget hyppigt, idet det altid var forbundet med nogen Risiko; først fra det Dieblis, da Frimøllerne kom dertil, at mange toge sig denne Ret, idet Besidderne af de ældre Møller gjorde sig Haab om, at jo større Tab de led, desto større Erstatning vilde de faae, først da kom denne Vane at male for Befolkningen. Men hvorledes skal man nu tage Hensyn dertil? Hvorledes skal man nu i det Hele komme til at godtgjøre, hvormeget af deres Hartkorn der burde være taget fra dem, om samtlige disse andre Møllere virkelig havde malet for Befolkningen? Det burde først have været oplyst, at de andre Møllere virkelig havde malet for Befolkningen, at der havde været malet i Smug, og at det, at de ældre Møllere havde mistet deres Maling, ikke blot kom af, at Folk havde malet for sig selv og brugt deres Kværne paa en fuldkommen fri og lovlig Maade, med andre Ord: De Undersøggelser, der skulde kunne

lede til en Erstatning af Hartkornsskatten, begrundet paa den tilsyneladende Ret, disse Møllere havde tidligere, vilde det være umuligt at skaffe tilveie. Man vilde paa de Steder, hvor ingen Smugmøller havde været, give dem fri for en Skat, som de absolut burde betale, og paa de Steder, hvor der havde været mange Smugmøller, men hvor intet Beviss kunde føres derfor, vilde man ikke komme til at give dem nogen Erstatning. Selv naar man altsaa holder sig til det, som synes at have Meest for sig, ligger Sagen for som ugjørlig. Man skal vel lægge Mærke til, at dette Forhold slet ikke er blevet overseet, dengang Loven blev givet. Man har dengang gjort alle disse Indsigelser i Offe-Møllerrettighedens Navn, og jeg troer, at jeg var den, som gjorde fleest Indsigelser paa Møllernes Vegne; men det blev dengang, fra deres Side, som man her foreholder os som de Lys, vi helst bør følge — og for hvis Skyld jeg har lidt meget Dødt, fordi jeg har dristet mig til at mistvible om disse latinske Lys — gjort os klart, at saaledes som Loven blev til, var den saa rigtig, billig og retfærdig, som den kunde og burde være under saadanne Omstændigheder. Saa snart Loven imidlertid var kommen frem, søgte jeg for mit Vedkommende at holde Møllerne fra den for dem saa farlige Idee at troe, at de havde en Ret, og at de havde et Privilegium, og da de talte om de Færer, de vare udsatte for, og at deres Formue vilde lide Tab, gjorde jeg dem blandt Andet opmærksomme paa, at allerede dengang var over en Treiedeel af Møllerne ruineret. Naar man derfor troer, at Møllernes hele svagelige Tilstand hidrører fra denne Lov, saa tager man fuldkommen feil. Jeg har i mit Liv oplevet flere Møllerperioder; der har været Tider, da Møllerne have kjørt med fede Heste, og Tider, da de have anseet det for heldigt, naar Vor Herre var saa god at lade Møllerne brænde. Jeg har seet dem kjøre baade med fede og med magre Heste; jeg har saaledes i Aarene 1818 og 20 seet, at Møllerne næsten hele Landet over vare ruinerede, og jeg har seet dem, da vi kom op i Aarene Tyrgethye, blive ligesaa fede, som det var muligt, at en Mand kunde blive paa kort Tid. Deres Hovedfeil laa deri,